

"Beşerin o şürur ve fesatları, onda vedia bırakılan sırra mukabele edemez, affolur." Affolmak ve sır ile izah eder misiniz?

"Sâmiin bu vesvesesini def için şöyle bir işaretle bulundu ki: Beşerin o şürur ve fesatları, onda vedia bırakılan sırra mukabele edemez, affolur. Ve Cenâb-ı Hak onun ibadetine muhtaç değildir. Ancak, Allâmü'l-Guyûbun ilmindeki bir hikmet içindir."(1)

İnsanlığın hayır ve güzel yönü, şer ve kötü yönüne galip geldiği için, Allah insan türünü yaratmıştır. Çünkü Allah bir şeyi tercih edip yaratırken, hangi tarafının galip gelmesine bakıyor. Yüzde yüz şer ya da yüzde yüz hayır tarafına bakıyor.

Cümlede geçen "**vedia**" emanet demektir; insandaki emanet ise Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını tadıp tartacak maddi ve manevi duygu ve cihazlara işarettir.

Mahlukat içinde Allah'ın bütün isim ve sıfatlarına mazhar olan yegane varlık insandır. İnsanın bu yönü ve bu vasfı, insanı kâinata halife kılıyor, eşref-i mahlukat yapıyor.

Burada "**affolunmak**", bireysel suç ve cinayetler açısından değil, insanlığın geneli açısındandır. Yani Allah insanlığı yaratıp yaratmama kıvamında iken, insanlığın eksisine ve artısına bakıyor. Kemiyet, yani nicelik noktasından insanlığın eksisi daha fazladır. Lakin insanlığın keyfiyet, yani nitelik olarak bir de ubudiyet yönü vardır ki, Allah bu az ama keyfiyetli ubudiyetine binaen insanlığı tür olarak yaratmaya değer görüyor ve yaratıyor. Buna yaratma cihetinde affolundu deniliyor.

Üstad'ın örneklerinden yola çıkmak gerekirse; Yüz tane kayısı çekirdeğin var. Toprağa ekersen doksa dokuzu çürüyecek ve sadece bir tanesi kayısı ağacı olacaktır. Buna rağmen ekersin. Çünkü sayı olarak zararın olsa bile, bir tane çekirdek koskoca bir ağaç olacak ve olan zararı kapatacaktır. Burada nitelik niceliğe galebe etmiştir.

İnsanlığın hayrı şerrine keyfiyeten galebe çaldığı için, Allah insanlığın kemiyeten çok olan şerrine bakmıyor, bir cihetle yaratma noktasından affediyor ve insanlığı yaratıyor. Yoksa insanların işlediği bireysel suç ve günahlar umumi bir şekilde affediliyor değildir. Bireysel suçlar ancak hususi tövbe ve istiğfar ile affedilir.

Bir tüccar, ticarethanesinin gelir ve gider dengesine bakar. Şayet gelir güzel, ticaret

verimli ise, o haneyi devam ettirir. Şayet gider fazla, gelir az ise, o ticarethaneye kilit vurur. Temsilde hata olmasın, insanlık da bir ubudiyet dükkanı gibidir. Şayet bu dükkanda ibadet gaflete, iman küfre, hayır şerre galipse bu dükkanın açık kalması ve devam etmesi mukadderdir.

Burada insanlığın tür olarak yaratılmasındaki fayda ve zarar kıyas ediliyor. İnsanlık cinsinin faydası zararına galip geldiği için yaratılmasına hükmediliyor.

İnsanlığın faydasının zararına galip gelmesindeki en büyük etken ve sır ise, insanın külli bir kabiliyet ile külliyetli ve keyfiyetli bir ibadete mazhar olması ve Allah'ın bütün isim ve sıfatlarına tam mazhar olabilecek bir mahiyete ve azamete sahip olmasıdır.

Evet, Allah insana kendi isim ve sıfatlarını tartıp idrak edecek muazzam bir mahiyet ve ene vermiştir. İnsan bu mahiyet ve eneyi vahiy ve iman ile terbiye ettiği zaman, alay-ı illiyine çıkıp, İlahi maksatları tahakkuk ettiriyor.

İnsan öyle cami ve külliyetli bir mahiyete sahip ki, insanı büyütsek, kainat kadar geniş olur, kainatı küçültsek insan olur. İşte insandaki bu kabiliyet sırrı ve bu sırrın iman ile inkişaf ettirilmesi insanlığın yaratılmasını gerekli kılmış, hayrını şerrine galip getirmiştir denilebilir.

Külliyat'ta, insanın tanımı ve mahiyet ile ilgili geçen bilgilerin tümü bu sır kapsamında ele alınabilir.

(1) bk. [İşârâtü'l-İ'câz, Bakara Suresi, 30. Ayetin Tefsiri.](#)